

Jelentésemet kegyes tudomásvételre ajánlva, mély tisztelettel maradtam az erdélyi Múzeum-Egylet nagytekintetű Közgyűlésének

Kolozsvár, 1893. évi május hó 10-én, alázatos szolgája :

Dr. Koch Antal,

az erd. múz. ásv. földt. osztályának öre.

II. A növénytani osztályról.

Mélyen tisztelt Múzeum-Egyleti Közgyűlés !

Az utolsó jelentésem óta lefolyt időben a körülmények sajtáságos alakulása következtében oly nagy mérvű munkálkodás folyt az Erdélyi Múzeum növénytani osztályában, mint fennállása óta soha sem. Jónak láttam t. i. tanársegédemet egy időre kizárólag a herbáriumban működtetni. Héjjas Imre szeptember, október, november hónapokban, Richter Aladár decemberben, januárban, február közepéig minden idejüket arra fordították, hogy a gyűjtemény rendezése körüli munkák minél előbbre haladjanak.

Héjjas Imre a mykologiai osztályban márczius, április és május hónapokban, mint az Erdélyi Múzeum segélydjasa, a már említett hónapokban pedig mint részemről erre a célra odarendelt tanársegéd a növények szép számát berendezte, vagy berendezésre előkészítette. Miután december 1-től kezdve tudomány-egyetemünk asványtani tanszéke mellett foglalt el tanársegédi állást, még akkor is némi idejét arra fordította, hogy a megkezdett munkát befejezhesse; de más iránybani elfoglaltsága őt később ebben teljesen gátolta, azért azután magam vettem a munkát kezembe, mert az volt szándékom, hogy a mykologiai osztály már most nyerjen előleges befejezést. Több heti fárasztó munka után arra az eredményre jutottam, hogy sokkal több ellenőrzési munkát kell még végezniem, a mint azt csak legtávolabbról is sejtettem, de meggyőződtem arról is, hogy ez az osztály oly terjedelmes, miszerint még akkor is, ha minden időmet arra fordítanám, az a közgyűlésig még sem nyerhetne befejezést. A gyűjtemény számos oly növényfajt tartalmaz, mely régibb elavult, drága munkákban van leírva, a melyek itt Kolozsvárt nem kaphatók meg. Míg ennek a ténynek constatulásához jutottam, sok idő-vesztéssel járó tanulmányokat kellett végezniem. Már-már azon voltam, hogy ezeknek a munkáknak legalább egy részét megvételre ajánljam, midőn szerencsére arról értesültem, hogy a nem távol jövőben egynehány nagyon fontos szakmunka megjelenésére számíthatni, a melyeknek segítségével a rendezés könnyebben és gyorsabban lesz a maga idejében végezhető. Abban hagytam tehát ezt a munkát. Gyűjteményünknek ez az osztálya a benne levő autentikumok miatt annyira becses, annyira értékes, hogy a mennyire én ismerem, még a budapesti Nemzeti Múzeum növénytárának megfelelő osztálya is alig lesz gazdagabb; a miről a mélyen tisztelt közgyűlésnek is alkalma lesz meggyőződni akkor, a midőn a mykologiai osztály rendezésének a befejezését fogom majd jelentetni.

Héjjas után utódja, dr. Richter Aladár dolgozott a növénytár phanogram osztályában. Mérgezés és felragasztás alá előkészítette a Rell-herbarium

hátralevő részét, a melyet a főherbariumba való berendezésre is felszerelt. A Boos-herbariumból 3,000 számot nézett át mérgezésre, a többi Farkas Kálmán egyetemi növénykerti szolgálta szerelte fel felügyeletem alatt. Az összes Boos-féle növények a herbariumba való besorozásra is el vannak látva a szükséges számokkal. Ezt a nem kis munkát Huber Imre I-ső évi mennyiségtan-természettudománykari hallgató vezetésem mellett teljesítette, nagy szorgalommal, megelégedésemre.

Az összes említett növények tehát meg vannak mérgezve; a Rell-herbarium összes növényei fel vannak ragasztva és a főherbariumba való besorozásra felszerelve, úgy szintén a Boos-féle herbariumnak is elég szép száma. Az említett munkák Farkas Kálmán nagy kitartásáról és ezen a téren nyert kiváló ügyességéről tanúskodnak. Még számos más növény, a mely az én tulajdonomat képezte, lett ebben az évben a múzeum számára megmérgezve, felragasztva és a főherbariumba való besorozásra felszerelve.

Hogy az e tekintetben véghez vitt nagy munkáról mindenki meggyőződ-hessék, az összes besorozásra váró nagy és rendezett tömeget, a herbarium nagyobb szobájának közepén, annak egész hosszában nyúló asztalain helyeztettem el. Ez az eredmény épen csak úgy volt elérhető, hogy rendkívüli munkát vettem igénybe és az igazgató választmány is némi rendkívüli pénzsegélyt engedélyezett a legnagyobb előzékenységgel. De szükségesnek tartom a leghatározottabban kijelenteni, hogy tanári kötelezettségeim egyrészt, másrészt tanszki érdekeim ilyen gyors tempójú munkálkodást nem engednek mindig meg; de az Erdélyi Múzeumnak dotatiója sem.

Vájjon arra az esetre, ha őszre egy segéderőt nyerek, sokkal gyorsabb tempóban haladhatunk-e, azt most még alig merem reményleni, mert, sajnos, az a körülmény, hogy a mi 16 millió lakóssal bíró hazánkban igen kevés a fizetéses botanikus állás, azt eredményezte, hogy igen kevés fiatal erő felett rendelkezünk, a ki mint kész ember ezt az állást a követeléseknek megfelelően elláthatná, sőt az állás dotálását is olyannak nézik, melyet stabilis existenciának nem tekinthetnek. Ezek nagyon szomorú tények, de nem akartam azokat elhallgatni, mert nagyon tartok attól, hogy van erre a célra egy kis pénzünk, de nincs arra való emberünk.

A jelen alkalommal csak Rell gyűjteményéről kell bővebben számolnom. Több mint 5000 számmal gyarapodott Rell herbariuma útján az Erdélyi Múzeum herbariuma. Eltekintve attól, hogy Európa különböző részeiből oly gyűjtőktől származó növényeket nyertünk ezzel, a kiktől az Erdélyi Múzeum eddig semmit sem bírt; a hazai florára vonatkozó gyarapodások is nagyszámúak és a mi herbariumunkra nézve nagybecsűek is. Gyűjtőktől, a kiktől még utánjárással is vagy semmit, vagy nagyon keveset kaphattam előbb, ebben a herbariumban nagyon sok becses anyag van; így nevezetesen Kmet Andrásról és Rell Páltól részben tót szöveggel ellátott növény-etiquettekkel, Kunszt Jánostól, Fábry Jánostól, dr. Porutiutól, Barth Józseftől, Fuss Mihálytól, Rosenauer Károlytól, Tomala H.-tól, Stoitzner Károlytól, Koren Istvántól, Grailich Józseftől,

Resely Mihálytól, Korcsok Zsigmondtól, Sloboda Dánieltől és több más honi botanikustól.

A gyűjtemény conservalása érdekében ebben az évben is minden kitelhető meg volt téve; sajnos, ebben az évben is mutatkoztak rovar-támadások s ennek következtében camphort nagyobb mértékben kellett alkalmazni.

Vétel útján egy pár *Centuria Mycotheca marchica*, mint folytatás, lett beszerezve.

Az osztály számára az igazgató-választmány intézkedése folytán Haynald biboros arczképét olajba festette Kriesch Aladár, akadémiai képviselő úr.

Az osztály érdekében szükséges anyagi támogatást az igazgató-választmány most is, mint rendesen, a legelőzékenyebben megadta.

Az Erdélyi Múzeum növénytárának hiányos helyiségeiről ez alkalommal panaszt nem emelek.

Szűkön vagyunk, nagyon szűkön! de van remény, hogy — az igaz, nem nagyon közeli időben — talán a XIX. száz végeig — az Erdélyi Múzeum növénytára anyagi és tudományos értékének megfelelő méltó elhelyezést fog nyerni, de addig még egy, remélhetőleg rövid ideig tartó helyváltozásnak lesz kitéve, a melynek körül-belől két év alatt be kell következnie, és a melynek a legsikeresebben való eszközzése nekem nem csekély gondot okoz.

A mélyen tisztelt Múzeum-egyleti közgyűlésnek

alázatos szolgálja

Kanitz Ágost,

Erd. M. növénytári fő-őr.

III. Az állattárnak 1892-ik évi gyarapodásáról.

I. Ajándék.

A) Kitömésre való állatok.

a) Emlősök.

Mustela erminea L. Dr. Cserny Béla úr ajándéka.
Erinaceus europaeus L. Fabinyi Leó „ „
 „ „ juv. Fabinyi Arthur úr ajándéka.
Sciurus vulgaris L. Gaborek Vilmos „ „

b) Madarak.

Buteo vulgaris Bechst. Viski Ferencz úr ajándéka.
Cygnus olor L. Sétatér-egyesület ajándéka.
Tinnunculus alaudarius L. Péntek Ignác úr ajándéka.
Ciconia alba L. juv. „ „ „ „
Milvus niger Br. Roediger Armin „ „
Accipiter nisus Pall. Cserny Antal „ „
Lanius collurio L. Cserny Victor „ „
Gallinula chloropus Lath. juv. Walz Lajos „ „